

EBELİK VE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOĞUM ŞEKLİ TERCİHLERİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER*
NURSING AND MIDWIFERY STUDENTS' SELECTION OF DELIVERY OPTIONS AND AFFECTING FACTORS

Hilmiye AKSU¹, Sevgi ÖZSOY¹

¹Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Yüksekokulu, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Aydın

ÖZET

Doğum şeklinin, tıbbi endikasyonların yanı sıra anne adayının sosyal, psikolojik ve çevresel faktörleri tarafından da etkilendiği bir gerçektir. Doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin kendi doğum şekli tercihleri doğum yapacak gebe kadınlara yansiyabilir. Ebelik ve hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin doğum şekli tercihlerini ve etkileyen faktörleri incelemek amacı ile yapılan bu çalışmada, Sağlık Yüksekokulunun ebelik ve hemşirelik bölümlerinde okuyan 509 kız öğrenciden 404'üne anket uygulanmıştır. Öğrencilerin %76.5'i normal doğum, %11.6'sı epidural anestezi ile ağrısız doğum ve sadece %7.2'si sezaryen ile doğum yapmayı düşündüğünü ifade etmiştir. Yakın çevresindeki kadınlar arasında normal doğum öyküsünün fazla olması, çevresinde sezaryenle doğum yapan ve doğum sonu sorun yaşayan kadınların bulunması, ailesinde zor doğum öyküsünün olması ve üç ve daha fazla çocuk sahibi olmayı düşünmeleri, normal doğum yapma tercihini anlamlı olarak etkilediği görülmüştür. Sonuç olarak öğrencilerin çoğunluğu normal doğum veya epidural anestezi ile normal doğum yapmayı tercih ettikleri ve tercihlerinde çevresindeki kadınların doğum deneyimlerinin etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Normal doğum, sezaryen doğum, öğrenciler, hemşirelik, ebelik

GİRİŞ

Doğum sürecinde karar verilmesi gereken önemli konulardan biri de kadının doğum şeklinin belirlenmesidir. Kadınlar doğum şeklini belirlerken karar verme gücünü yaşamakta ve bu süreç birçok faktörden etkilenebilir (1, 2). Doğum şekline gebelik süresince anne ve bebek değerlendirilerek karar verilmelidir (3). Doğum şeklinin, tıbbi endikasyonların yanı sıra anne adayının sosyal, psikolojik ve çevresel faktörleri tarafından da etkilendiği bir gerçektir (4). Kadınların aileleri ve arkadaş çevreleri, medya ve sağlık personeli doğum şekli tercihlerinin belirlenmesinde yönlendirici olabilmektedir (2).

Sonuçta kadınlar tüm bu faktörlerden etkilenecek, kendileri için uygun gördükleri doğum şekline karar vere-

* I. Ulusal Doğal Doğum Kongre'sinde (24-26 Nisan 2013, İstanbul), poster bildiri olarak sunuldu.

ABSTRACT

Delivery options are not only determined by medical indications and but also social, psychological and environmental factors inherent in women to give birth. What delivery options nurses and midwives working in obstetrics clinics select may influence other women to give birth. The aim of this study was to examine nursing and midwifery students' selection of delivery options and factors affecting their selection. The study included 404 of 509 students at nursing and midwifery departments of a vocational health school. Of 404 students, 76.5% preferred vaginal delivery without anesthesia, 11.6% preferred vaginal delivery under epidural anesthesia and 7.2% preferred Caesarian section. Knowing a high number of women having vaginal delivery, women experiencing problems after having Caesarian section and female relatives experiencing difficulty in giving birth and planning to have three or more children were found to be factors significantly affecting their selection. In conclusion, most of the students wanted to have vaginal delivery with or without epidural anesthesia and their delivery options are influenced by experiences of women they know.

Key words: Vaginal delivery, caesarian section, students, nursing, midwifery

bilmekte, bazen de istemeden planladıklarından farklı bir şekilde doğum yapabilmektedir. Burada önemli olan gebe kadınların doğru kaynaklar tarafından, yeterli düzeyde bilgilendirilerek, uygun doğum şekline yönlendirilmeleri ve doğum eyleminin sağlıklı bir anne ve bebekle sonlanmasıdır (3).

Gebelik sürecinde verilecek destek ve bilgilendirme ile anne adaylarının tercih yapması daha doğru olacaktır. Böylece antenatal dönemdeki anksiyete ve kuşku kaldırılarak normal doğum için gebeler özendirilebilir (4). Anne isteğiyle gerçekleştirilen sezaryen doğum oranı sürekli artış göstermektedir. Türkiye'de 1988-1992 yılları arasında sezaryen oranı %7 iken bu oran 1993-1998 yılları arasında iki kat artış göstererek %

Corresponding Author: Doç. Dr. Hilmiye Aksu
Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Yüksekokulu,
AYDIN

Tel- İş: 0 256 213 88 66

Faks: 0 256 212 42 19

hilmiyeaksu@yahoo.com

14'e ulaşmıştır. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırma (TNSA) verilerine göre 2003 yılında sezaryen oranı %21.2, 2008 yılında %37'dir (5). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün sezaryen oranlarının %10-15 oranında sınırlandırılması yönündeki önerilerine karşın ülkemizde sezaryen doğumlarda artış devam etmektedir. Bu artış 2010 yılında, devlet hastanelerinde %41, özel hastanelerde %64, üniversite hastanelerinde %65'lere ulaşmıştır (6, 7).

Sezaryen ile doğumların artış göstermesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Tıbbi nedenlerin dışında sezaryenin en önemli nedenlerinden biri, annenin doğum korkusudur. İsteğe bağlı sezaryende önemli etkenlerden biride sağlık personelinin doğum konusunda düşünce ve tutumlarıdır. Doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin kendi doğum şekli tercihleri doğum yapacak gebe kadınlara yansiyabilir. Bu araştırma ebelik ve hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin doğum şekli tercihlerini ve etkileyen faktörleri incelemek amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ-YÖNTEM

Kesitsel olarak yürütülen araştırmanın evrenini, Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulunun ebelik ve hemşirelik bölümlerinde okuyan 509 kız öğrenci oluşturmaktadır. Olasılıksız örneklem yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme yöntemi (Convenience Sampling, Accidental Hap Sampling) ile 18 -28 Şubat 2013 tarihlerinde derslerine ve uygulamalarına katılan 404 kız öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında öğrencilerin sosyo-demografik ve doğum şekli tercihlerini belirleyen soruların yer aldığı soru formu kullanılmıştır. Soru formu literatür bilgisinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmış ve formun doldurulması için katılımcılara ortalama 10 dakika zaman verilmiştir. Araştırmanın uygulanabilmesi için okul yönetiminden yazılı ve öğrencilerden sözlü onam alınmıştır. Araştırmada veriler SPSS 17.0 istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirmesinde ki-kare analizi kullanılmıştır. P<0.05 anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Kız öğrencilerin yaş ortalaması 20.43±1.70 yıl olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin, %51.5'i ebelik, %48.5'i ise hemşirelik bölümü öğrencisi olup, yaklaşık %43'ü doğum dersi almıştır. Araştırmada en uzun yaşanan yer olarak ilçe/şehir (%75.0) belirlenmiştir. Kız öğrencilerin annelerinin çoğu ilkökul mezunu (%48.3) ve gelir getiren bir işte (%78.7) çalışmamaktadır. Çalışmada öğrencilerin %34.2'sinin babası ilkökul mezunu, %89.6'sının aile yapısı çekirdek aile ve %66.3'ünün gelir durumu gelir gidere denk olarak saptanmıştır. Öğrencilerin %90.6'sı normal doğumla doğmuş ve %71.4'ünün bir veya iki kardeşi vardır (Tablo 1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin sadece %19.6'sının sezaryen ile doğurmuş olduğu görülmüştür. Çevresinde sezaryenle doğum yapanların daha fazla olduğunu belirten öğrenci sayısı ise %41.3'tür. Çevresinde normal doğumda problem yaşayanların olduğunu belirtenlerin oranı %27.2 iken bu durum sezaryen doğumda %28.5'tir. Ailesinde zor doğum öyküsü olan

öğrenci sayısı %30.2 olarak belirlenmiştir (Tablo 1). Kız öğrencilerin doğum tercihleri ile ilgili görüşleri incelendiğinde, %66.3'ü bir-iki, %33.7'sinde üç ve daha fazla çocuk doğurmayı düşündüğü görülmüştür. Öğrencilerin %76.5'i normal doğum, %11.6'sı epidural anestezi ile ağrısız doğum ve sadece %7.2'si sezaryen ile doğum yapmayı düşündüğünü ifade etmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Doğum Tercihleri ile Görüşlerinin Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	Sayı (n=404)	%
Kendisi için düşündüğü çocuk sayısı		
Bir-iki	268	66.3
Üç ve daha fazla	136	33.7
Kendisi için düşündüğü doğum şekli		
Normal doğum	309	76.5
Sezaryen ile doğum	29	7.2
Epidural anestezi ile ağrısız doğum	47	11.6
Diğer*	19	4.7

*Suda doğum yapacağım, hiç doğum yapmayacağım vb.

Araştırmada kız öğrencilerin doğum tercihlerini etkileyen faktörler incelendiğinde, uzun süre yaşanan yer, ebelik ya da hemşirelik bölümünde okuma, annenin çalışma durumu, aile yapısı, kardeş sayısı, öğrencinin doğum şekli, annesinin sezaryen doğum yapma durumunun doğum şekli tercihini etkilemediği görülmüştür. Yakın çevresindeki kadınlar arasında normal doğum öyküsünün fazla olması, çevresinde sezaryenle doğum yapan ve doğum sonu sorunu yaşayan kadınların bulunması, ailesinde zor doğum öyküsünün olması ve üç ve daha fazla çocuk sahibi olmayı düşünmeleri normal doğum yapmayı tercih etmelerini anlamlı olarak etkilediği görülmüştür.

TARTIŞMA:

Giderek artan sezaryen doğum oranları endişe ile izlenmekte ve pek çok ülke gibi bizim ülkemizde de artış nedenleri araştırılmaktadır. Ebelik ve hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin doğum şekli tercihlerini ve etkileyen faktörleri incelemek amacı ile yapılan bu çalışmanın en önemli sınırlılığı araştırmanın sonuçları tüm öğrencilere genellenemez örneklem ile sınırlı olmasıdır.

Kız öğrencilerin doğum tercihleri ile ilgili görüşleri incelendiğinde, çevresinde sezaryenle doğum yapanların daha fazla olduğunu belirten öğrenci sayısı %41.3 iken, %44.6'sı ise normal doğum yapanların daha fazla olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin görüşlerine göre sezaryen ve normal doğum oranları birbirine yakın görünmektedir. Oysa ki hem TNSA hem de Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği (TJOD) verileri sezaryen doğumların giderek arttığı yönündedir (5-7).

Öğrencilerin %76.5'i normal doğum, %11.6'sı epidural anestezi ile ağrısız doğum ve sadece %7.2'si sezaryen ile doğum yapmayı düşündüğünü ifade etmiştir. Aksoy'

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	Sayı (n=404)	%
Okuduğu bölüm		
Ebelik	208	51.5
Hemşirelik	109	48.5
Doğum dersi alma durumu		
Evet	173	42.8
Hayır	231	57.2
Uzun süre yaşanılan yer		
Köy	43	10.6
Kasaba	52	12.9
İlçe/Şehir	309	75.5
Annesinin eğitim durumu		
Okur-yazar değil	21	5.2
Okur-yazar	22	5.4
İlkokul	195	48.3
Ortaokul	73	18.1
Lise	12	20.0
Üniversite	81	3.0
Annesinin çalışma durumu		
Evet	79	19.6
Hayır	318	78.7
Emekli	7	1.7
Babasının eğitim durumu		
Okur-yazar değil	6	1.5
Okur-yazar	16	4.0
İlkokul	138	34.2
Ortaokul	87	21.5
Lise	110	27.2
Üniversite	47	11.5
Aile Yapısı		
Geniş	42	10.4
Çekirdek	362	89.6
Ailesinin gelir durumu		
Gelir gidere denk	268	66.3
Gelir giderden az	113	28.0
Gelir giderden fazla	23	5.7
Öğrencinin doğum şekli		
Normal doğumla doğmuş	366	90.6
Sezaryenle doğmuş	38	9.4
Kardeş sayısı		
Bir-iki	280	71.4
üç ve daha fazla	124	28.6
Annede sezaryen öyküsü		
Sezaryen	79	19.6
Normal doğum	325	80.4
Yakın çevresindeki kadınların doğum şekli		
Hepsi normal doğum yaptı	43	10.6
Hepsi sezaryen doğum yaptı	7	1.7
Normal doğum yapanlar sezaryen doğum yapanlardan fazla	180	44.6
Sezaryen doğum yapanlar normal doğum yapanlardan fazla	167	41.3
Dikkat etmedim/bilmiyorum	7	1.7
Yakın çevresindeki kadınlarda normal doğumda problem yaşama durumu		
Evet	110	27.2
Hayır	294	72.8
Yakın çevresindeki kadınlarda sezaryen doğumda problem yaşama durumu		
Evet	115	28.5
Hayır	289	71.5
Ailede zor doğum öyküsü varlığı		
Evet	122	30.2
Hayır	282	69.8

Tablo 3. Öğrencilerin Doğum Tercihlerinin Bazı Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler		Doğum Şekli				χ^2	p
		Normal doğum#		Sezaryen			
		Sayı	%	Sayı	%		
Uzun süre yaşanan yerleşim yeri (n=385)	Köy-kasaba	85	91.4	8	8.6	0.201	0.400
	İlçe-şehir	271	92.8	21	7.2		
Okuduğu bölüm (n=385)	Ebelik	187	94.0	12	6.0	1.335	0.168
	Hemşirelik	169	90.9	17	9.1		
Annesinin çalışma durumu (n=384)	Çalışıyor/Emekli	71	89.9	8	10.1	0.944	0.226
	Çalışmıyor	284	93.1	21	6.9		
Aile yapısı (n=382)	Çekirdek aile	315	92.1	27	7.9	0.428*	0.394
	Geniş aile	38	95.0	2	5.0		
Kardeş sayısı (n=374)	Bir-iki kardeşi olanlar	247	92.5	20	7.5	0.000	0.594
	3 ve daha fazla kardeşi olanlar	99	92.5	8	7.5		
Öğrencinin kendisinin doğum şekli (n=370)	Normal doğumla	311	93.4	22	6.6	0.901*	0.255
	Sezaryen ile	33	89.2	4	10.8		
Annesinin sezaryen ile doğum yapma durumu (n=381)	Var	71	93.4	5	6.6	0.144	0.462
	Yok	281	92.1	24	7.9		
Yakın çevresindeki kadınların doğum şekli (n=378)	Hepsi normal doğum yaptı/ Normal doğum yapanlar daha fazla	202	95.7	9	4.3	7.824	0.005
	Hepsi sezaryen/ Sezaryen olanlar daha fazla	147	88.0	20	12.0		
Çevresinde sezaryen ile doğum yapan ve doğum sonu sorunu yaşayan kadınların bulunması (n=381)	Var	106	97.2	3	2.8	5.127*	0.015
	Yok	246	90.4	26	9.6		
Ailede zor doğum öyküsü (n=383)	Var	111	97.4	3	2.6	5.660*	0.010
	Yok	243	90.3	26	9.7		
Sahip olmayı düşündükleri çocuk sayısı (n=375)	Bir-iki çocuk	238	90.4	25	9.6	5.299*	0.013

Bu grupta hem normal doğum, hem de epidural anestezi ile normal doğum yapmak istediğini belirtenler yer almaktadır.

* Fisher's χ^2

un (8) sağlık personeli ile yaptığı çalışmasında ebelerin %92.9'u, hekimlerin %77.8'i en sağlıklı doğum şekli olarak normal vajinal doğumu gördüklerini belirtmişlerdir. Kendileri doğum yapacak olsalar ebelerin %60.7'si, hekimlerin ise %41.7'si normal vajinal doğumu tercih edeceklerini bildirmişlerdir. Bu çalışmada öğrencilerin çoğunluğu normal doğum yapmayı tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Doğaner ve ark.'nın (2) çalış-

masında öğrencilerin doğum şekli tercihleri de bu çalışma ile uyumlu olarak %88.5 oranı ile normal doğum şeklindedir. Bununla beraber Akyol ve ark.'nın (4) sağlık personelinin doğum şeklini belirlemeye yönelik çalışmalarında normal doğum oranı %39 iken sezaryen doğum oranı %61 olarak bildirilmiştir. Karabalutlu'nun (3) çalışmasında kadınların %78.8'inin normal doğumu tercih ettiği belirtilmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin %11.6'sı epidural anestezi ile

ağrısız doğumu düşündüğünü belirtmiştir. Doğaner ve ark.'nın (2) çalışmasında öğrencilerin %73.9'u epidural anestezi ile doğumu tercih etme düşüncesindedir. Her iki çalışmada da öğrencilerin normal doğumda ağrı yaşama endişesi olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada öğrencilerin yakın çevresindeki kadınlar arasında normal doğum öyküsünün fazla olması, çevresinde sezaryenle doğum yapan ve doğum sonu sorun yaşayan kadınların bulunması, ailesinde zor doğum öyküsünün olması ve üç ve daha fazla çocuk sahibi olmayı düşünmeleri normal doğum yapma tercihlerini anlamlı olarak etkilediği görülmüştür. Bununla beraber araştırmada uzun süre yaşanan yer, ebelik ya da hemşirelik bölümünde okuma, annenin çalışma durumu, aile yapısı, kardeş sayısı, öğrencinin kendi doğum şekli, annesinin sezaryen ile doğum yapma durumu öğrencilerin doğum şekli tercihini etkilememiştir. Öğrencilerin doğum şekli tercihlerinin daha çok çevresindeki kadınların doğum şekline ve deneyimlerinden etkilendiği söylenebilir. Kadınların sezaryen doğum konusundaki bilgileri, deneyimleri ve çevrelerinden duydukları, onların sezaryene bakışını önemli ölçüde etkilemektedir (9). Penna ve Arulkumaran'ın (10) çalışmasında, kadının doğum tercihi kararında, yaşadığı toplumda sezaryenin "iyi" veya "kötü" olarak değerlendirilmesi ve arkadaşların etkisinin önemli bir faktör olduğu gösterilmiştir.

Sonuç olarak öğrencilerin çoğunluğu normal doğum veya epidural anestezi ile normal doğum yapmayı tercih ettikleri ve tercihlerinde çevresindeki kadınların doğum deneyimlerinin etkili olduğu söylenebilir. Ebe ve hemşirelerin doğum tercihi ile ilgili bilgi ve tutumları gebelere vereceği doğum öncesi bakımda danışmanlık bilgi ve becerilerini etkileyebilir. Hem kadınların hem de sağlık personelinin doğum tercihi ve etkileyen faktörler ile ilgili araştırmaların geniş gruplarda yapılması önerilebilir.

TEŞEKKÜR

Soru formu aracılığı ile öğrencilerden veri toplama ve verilerin bilgisayar ortamına kaydedilmesinde sağladığı katkılarından dolayı, yüksek lisans öğrencisi Ece Sak'a teşekkür ediyoruz.

KAYNAKLAR

1. Sayiner FD, Özerdoğan N, Giray S, ve ark. Kadınların doğum şeklini etkileyen faktörler. Perinatoloji Dergisi 2009; 17: 104-112.
2. Doğaner G, Doğaner A, Duran Ö, ve ark. Sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin doğum şekli tercihlerine yönelik düşüncelerinin belirlenmesi. J Turk Soc Obstet Gynecol 2013; 10: 31-36.
3. Karabulutlu Ö. Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. İÜFN Hem Derg 2012; 20: 210-218.
4. Akyol A, Gönen Yağcı Ş, ve ark. Sağlık personelinin doğum şekli ve özelliklerinin sağlık personeli olmayanlarla karşılaştırılması. JOOP Derg 2011; 3: 55-63.
5. Ergöçmen BA, Tezcan S, Çağatay P. Üreme Sağlığı. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi, Ankara 2009;

ss152.

6. Sezaryen oranlarında dünyada ilk üçteyiz. http://www.tjod.org/wp-content/uploads/2012/12/sezaryan_oranlarinda_ilk_ucdeyiz4.jpg (Erişim Tarihi: 21.07.2014)
7. Sezaryende bilimsel gereklilik. http://www.tjod.org/wp-content/uploads/2012/12/sez_ve_kurt_bilimsel_gereklilik4.jpg (Erişim Tarihi: 21.07.2014)
8. Aksoy Y. Doğum Alanında Çalışan Hekim ve Ebelerin Doğum Şekillerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Bölümü Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2007; ss27-42.
9. Şahin NH. Sectio-sezaryen: Yaygınlığı ve sonuçları. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi 2009; 2: 93-98.
10. Penna L, Arulkumaran S. Cesarean section for non-medical reasons. International Journal of Gynecology and Obstetrics 2003; 82: 399-409.